d{kk&,,

ikB † jkek;.ke&†

ikB ‡ jkek;.ke&‡

ikB ^ Hkxonxhrk&}kn'kk/;k;%

4

jkek;.ke&†

गतपाठे भवन्तः अधीतवन्तः यत् रामः दण्डकारण्ये चतुर्दशसहस्रराक्षसान् हतवान् रावणश्च मारीचस्य सहायेन सीताम् अपहृतवान्। रामः शबरीममिलत्। हनुमता सुग्रीवेण च सह रामस्य मैत्री अभवत्। अस्मिन् पाठे भवन्तः ज्ञास्यन्ति यत् कथं रामेण बालिः हतः।

mÌ';kfu

इमं पाठं पठित्वा भवन्तः सक्षमाः भविष्यन्ति :

- अस्य पाठस्य संस्कृतश्लोकानां शुद्धोच्चारणेय ;
- रामायणस्य च कथायाः प्रसङ्गानुसारम् अवबोधने।

4-1 'kykd% 61&80

pdkj l[;a jke.k çhr'pokfXu lkf{kdeA
rrk okujjktu oljkudFku çfrAA1-1-61AA

एतदनन्तरं वानरराजः सुग्रीवः रामे विश्वसन् खिन्नमनसा स्वस्य बालिना सह शत्रुतायाः स्म्पूर्णं वृत्तान्तं श्रावितवान्।

jkek;kofnr% lo% ç.k;kíq"f[kru pA
çfrKkr% p jke.k rnk okfyoèk çfrAA1-1-62AA

सम्पूर्णस्य वृत्तान्तस्य श्रवणानन्तरं रामः बालेः वधस्य प्रतिज्ञां कृतवान्। अतः परं सुग्रीवः बालेः पराक्रमस्य वर्णनं कृतवान्।

okfyu'p cy% r= dFk;kekl okuj%A
lqxho'''kf³dr'pkl hfUuR;% oh;\.k jk?koAA1-1-63AA

jk?koçR;;kFk r| nUnHk% dk;eÙkeeA
n'k;kekl lqxhok egki or lfUuHkeAA1-1-64AA

सुग्रीवः रामस्य बलपराक्रमविषये आशङ्कमानः आसीत् अतः तस्य ज्ञानाय दुन्दुभिराक्षस्य विशालकायस्य शरीरस्य अस्थिनां यः समूहः आसीत् सः पर्वतसदृशः आसीत् तमस्थिसमूहं सुग्रीवः राममदर्शयत्। तं दृष्ट्वा महाबली रामः मन्दं स्मितवान्।

mRLef;Rok egkckg% ç{; pkfLFk egkcy%A
iknk³x"Bu fp{ki lEi.k n'k;kstueAA1-1-65AA

fcHkn p iquL lkykU lIrdu eg"k.kkA
fxçj jlkry pb tu;UçR;;% rFkkAA1-1-66AA

fVIi.kh

तं दृष्ट्वा स्वपादस्य अङ्गुष्ठेन तस्य राक्षसस्य अस्थिसमूहं दशयोजनदूरमक्षिपत्। तदनन्तरम् एकेनैव शरेण सप्तताडवृक्षाः छिन्नाः पर्वताश्च भिन्नाः शरश्च रसातलं गतः। तदनन्तरं सुग्रीवस्य सन्देहः नष्टः विश्वासश्च वर्धितः तथा च सः प्रसन्नोऽभवत्।

rr% çhreukLrru foÜoLrLI egkdfi%A
fdf"dUèkk jkelfgrk txke p xgk rnkAA1-1-67AA

तत्पश्चात् सुग्रीवः रामेण सह पर्वतानां मध्ये गुहा इव निर्मितायां किष्किन्धानगर्याम् अगच्छत्। तत्र गत्वा पीतनयनः सुग्रीवः उच्चौः अगर्जयत्।

rrk·xtl)fjoj% lxhok gefi³xy%A
ru uknu egrk futxke gjhÜoj%AA1-1-68AA

तां गर्जनां श्रुत्वा महापराक्रमी बालि बहिरागच्छत्। तारायाः निषिध्यमानेऽपि बालि ताराम् अवबोधयत् सुग्रीवात् च युद्धं प्रारब्धवान्।

vuekU; rnk rkjk lxho.k lekxr%A
fut?kku p r=u 'kj.kdu jk?ko%AA1-1-69AA

rrLlxhoopuk)Rok okfyuekgoA
lxhoeo rækT;s jk?ko% çR;ikn;rAA1-1-70AA

रामः युद्धे युद्ध्यमानं बालिं दूरतः एव एकेन एव बाणेन हतवान्। एतदनन्तरं सुग्रीवस्य कथनेन बालिं हत्वा रामः तस्य राज्यं (किष्किन्धायाः राज्यम्) सुग्रीवाय दत्तवान्। एतदनन्तरं वानरराजः सुग्रीवः सर्वानपि वानरान् आहूय एकत्रीकृतवान्।

l p lokU lekuh; okujkUokuj"kHk%A
fn'k% çLFkki;kekl fnn{kq tudkRetkeAA1-1-71AA

rrk xèkL; opukRlEikrsgZuqekUcyhA
'kr;kstufoLrh.kZ iIyqos yo.kk.koeAA1-1-72AA

तत्पश्चात् तान् सर्वानपि वानरान् सीतायाः अन्वेषणाय सर्वासु दिशासु अप्रेषयत्। तदा सम्पातिनामकस्य वृद्धस्य कथनेन महापराक्रमी हनुमान् शतयोजनविस्तृतं लवणयुतं समुद्रं लंघयित्वा रावणेन पालितायां लङ्कायां प्राविशत्।

r= y³dka lekls| iqjÈ jko.kikfyrkeA
nn'kZ lhrka è;k;Urhe'kksdofudkxrkeAA1-1-73AA

तत्र सः अशोकवाटिकायां रामस्य ध्याने मग्नां सीताम् अपश्यत् रामेण च दत्ताम् अङ्गुलिकां सीतायै दत्त्वा रामस्य सम्पूर्णमपि वृत्तान्तम् अश्रावयत्।

fuonf;Rok··fHkKkua çoÙkf p fuo| pA
lekÜokL; p oSnsgÈ enZ;kekl rksj.keAA1-1-74AA

fVIi.kh

तत्पश्चात् ह्नुमान् सीतायै आश्वासनं दत्तवान् । तदनन्तरं तत्र मुख्यद्वारं (तोरणम्) अभञ्जयत् तत्र च उपस्थितान् रावणस्य पञ्चसेनाप्रमुखान् मन्त्रिणश्च हनुमान् हतवान्।

i¥p lukxxkUgRok llrefU=lrkufiA
'kje{k p fuf"i"; xg.k leikxer AA1-1-75AA

vL=.kkUeäekReku KkRok irkegk}jkrA
e"k;uk{k lkUohjk ;fU=.kLrkU;nPN;kAA1-1-76AA

तत्पश्चात् पराक्रमीम् अक्षयकुमारं (रावणस्य पुत्रं) मर्दयित्वा अर्थात् हत्वा हनुमान् आत्मसमर्पणं कृतवान्। हनुमान् पितामहस्य (ब्रह्मणः) वरदानस्य प्रभावेण स्वं ब्रह्मास्त्रेण अमोचयत् राक्षसाणां च इच्छानुसारम् आत्मानं अबध्नात्, तेषां च अनादरं सहमानः सीता यत्र वसति स्म तं स्थानं विहाय सम्पूर्णामपि लङ्काम् अग्नौ समर्पितवान्।

rrk nXèok ijÈ y³dker lhrk p efFkyheA
jkek; fç;ek[;kr iujk;kUegkdfi%AA1-1-77AA

lk·fèkxE; egkReku dRok jke çnf{k.keA
U;on;ne;kRek n"Vk lhrfr rÙor%AA1-1-78AA

fVIi.kh

तत्पश्चात् हनुमान् रामं सुखदं सीताविषयकं वृत्तान्तं श्रावयितुं प्रत्यागच्छत्। ततः आगत्य अपरिमितधैर्यवता पराक्रमिणा च हनुमता रामस्य परिक्रमा विधाय सम्पूर्णोऽपि वृत्तान्तः श्रावितः। तदानीं रामः सुग्रीवादिभिः सह समुद्रतटम् अगच्छत्।

rrLl|xholfgrks xRok rhja egksnèks%A
le|æa {kksHk;kekl 'kjSjkfnR;lfUuHks%AA1-1-79AA

तत्र गत्वा रामः सूर्य इव भासमानेन तीक्ष्णेन बाणेन समुद्रं क्षुब्धं कृतवान्। तदनन्तरं नदीपतिः रामस्य समक्षम् उपस्थितो जातः।

n'kZ;kekl pkRekua le|æLlfjrka ifr%A
le|æopukPpSo uya lsr|edkj;r`AA1-1-80AA

समुद्रस्य कथनानुसारं च नलः समुद्रस्योपरि सेतोः निर्माणमकरोत्। तं सेतुं च पारयित्वा रामः लङ्कां प्राप्तवान् लङ्कां च प्राप्य रामः रावणेन सह युद्धं कृतवान् युद्धे च रावणं हतवान्।

ikBxrk% ç'uk% 4-1

१. बालिं कः हतवान्?

२. बालिं हत्वा रामः किष्किन्धायाः राज्यं कस्मै दत्तवान्?

३. लङ्कायां सीता कुत्र आसीत्?

४. हनुमान् सीतायै अभिज्ञानरूपेण किं दत्तवान्?

HkoUr% fd% f'kf{krkoUr%

- रामेण सुग्रीवस्य सहायतायाः वचनम्।
- रामेण बालेः वधः।
- हनुमता लङ्कायां सीतायाः ज्ञानम्।
- हनुमता लङ्कायाः दहनम्।
- रामेण रावणस्य वधः।

ikBkUrk% ç'uk%

1. सुग्रीवं स्वशक्तिषु विश्वासयितुं रामः किम् अकरोत्?
2. हनुमान् सीतायां कथम् अन्वेषयत्?
3. रावणस्य सैनिकैः गृह्यमाणे सति हनुमान् किं कृतवान्?

d{kk & 2

fVIi.kh

mÙkjekyk

4-1

1. रामः
2. सुग्रीवः
3. अशोकवाटिका।